

Številka: 33000-5/2023/5

Datum: 30. 5. 2023

Odgovor na Sklep Državnega sveta Republike Slovenije, sprejet ob zaključku posveta Vplivi populacije velikih zveri na kmetijstvo, podeželje in krajino

Državni svet Republike Slovenije je 15. marca 2023 Vladi Republike Slovenije posredoval sklep, sprejet na 4. seji 15. 3. 2023, v zvezi z zaključki posveta Vplivi populacije velikih zveri na kmetijstvo, podeželje in krajino. Na podlagi predstavitev in razprave na posvetu so bili oblikovani zaključki glede potreb po conaciji, opredelitvi javnega interesa, odvzema iz narave z odstrelom, financiranja preventivnih ukrepov, vzpostavitve dialoga s ključnimi deležniki, delovanja odškodninskega sistema in posodobitve zakonodaje.

V nadaljevanju Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Vlada RS) podaja odgovore in pojasnila na zaključke posveta Vplivi populacije velikih zveri na kmetijstvo, podeželje in krajino.

K zaključkom št. 1, št. 3 in št. 5:

Rjavi medved (*Ursus arctos*), volk (*Canis lupus*) in ris (*Lynx lynx*) so vrste, ki jih varuje tako mednarodna kot tudi evropska in slovenska zakonodaja. Zakon o ohranjanju narave za ogrožene in mednarodno varovane prosto živeče vrste določa posebno varstvo z namenom, da se njihovo stanje ohranja, izboljša ali vsaj ne poslabša. Na podlagi Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah so medved, volk in ris zavarovane vrste. Z Uredbo o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah so določena pravila varovanja teh vrst v Sloveniji. Vsakršen poseg v naravni razvoj vrste je prepovedan, razen izjem, ki so določene v Uredbi o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah. S to uredbo se v naš pravni red prenaša Direktiva o habitatih, ki za vse tri vrste velikih zveri zahteva sistem strogega varstva. Cone brez npr. volkov so neskladne s slovensko in EU zakonodajo, o čemer obstajajo številne teoretske pravne študije ter sodni judikati. Med pomembnejšimi sodbami Sodišča EU v zadnjem obdobju je treba izpostaviti sodbo C-88/19¹, v kateri je sodišče potrdilo sistem strogega varstva pri volku tako, da stroga zaščita živalskih vrst, predvidena v Direktivi o habitatih, velja tudi za osebkke, ki zapustijo svoj naravni habitat in zaidejo v človeška naselja. S tem je sodišče razširilo definicijo območja naravne razširjenosti zavarovane vrste in s tem preprečilo, da bi se na določenih območjih, ki jih zaseda človek, kot so naselja in podobna območja stalne prisotnosti človeka, vnaprej omogočilo poseganje v populacije volkov brez dokazovanja izpolnjevanja pogojev po Direktivi o habitatih. S tem je sodišče posredno onemogočilo vnaprejšnje vzpostavljanje tako imenovanih območij brez volkov.

Ne glede na varstveni status velikih zveri je mogoč poseg v populacijo, vendar le če so v skladu z Uredbo o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah oziroma Direktivo o habitatih izpolnjeni trije pogoji: če ni druge zadovoljive možnosti, če ta ravnanja ne škodujejo ohranitvi ugodnega stanja populacije in če gre za enega od razlogov, navedenih v uredbi oziroma direktivi, kot so:

¹ Sodba Sodišča EU z dne 11. junija 2020, Alianța pentru combaterea abuzurilor proti TM in drugim na podlagi predloga za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo sodišče prve stopnje v mestu Zărnești v Romuniji

preprečitev resne škode, zagotavljanje zdravja in varnosti ljudi, selektiven in omejen odvzem nekaterih živali iz narave pod strogo nadzorovanimi pogoji in v omejenem številu.

Postopki izdaje odločbe, s katero se dovoli odvzem iz narave z odstrelom, potekajo po določbah Zakona o splošnem upravnem postopku (v nadaljnjem besedilu: ZUP), ki določa, da je treba o vlogi stranke odločiti čim prej oziroma najkasneje v dveh mesecih, če gre za poseben ugotovitveni postopek. Pred izdajo odločbe mora Ministrstvo za naravne vire in prostor v skladu z Uredbo o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah pridobiti strokovno mnenje Zavoda za gozdove Slovenije in pisno stališče Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave. V skladu z ZUP je treba zagotoviti, da so v postopku udeleženi vsi, na katerih pravice ali pravne koristi bi lahko vplivala odločba. Nujni ukrepi po ZUP so podani, če obstaja nevarnost za življenje in zdravje ljudi, za javni red in mir, za javno varnost ali za premoženje večje vrednosti. Za rjavega medveda se uporablja inštrument ustne odločbe v primerih, ko je ogroženo življenje in varnost ljudi. Drugače je pri volku, kjer ni ogrožanja varnosti in zdravja, gre pa za škodo.

K zaključkom št. 2, št. 4, št. 9 in št.10:

Vlada RS meni, da je usklajevanje dveh ciljev, ohranjanja vitalnih populacij velikih zveri in zmanjševanja konfliktov z ljudmi, izjemen izziv, a hkrati edina prava pot naprej. Ključen izziv v naslednjih letih bo najti rešitve za sobivanje, zlasti pomagati ljudem, ki jih prisotnost velikih zveri na območju njihove prostorske širitve neposredno materialno prizadene. Uporaba in promoviranje zaščitnih ukrepov za varovanje premoženja se v zadnjih desetih letih intenzivno izvaja v okviru različnih večletnih projektov (LIFE SloWolf, LIFE DINALP BEAR, Carnivora Dinarica, LIFE WolfAlps EU), manjših projektov (Pastirstvo za sobivanje) in rednih nalog Zavoda za gozdove Slovenije, Ministrstva za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano ter Ministrstva za naravne vire in prostor. Med zaščitnimi ukrepi se še vedno med drugim izvajajo donacije in sofinanciranje nakupa kompletov visokih elektromrež in ograj ter pastirskih psov, subvencionira se delo za varovanje čred pred velikimi zvermi, poteka izobraževanje lastnikov za učinkovito zaščito domačih živali in čebelnjakov, v preteklosti pa so se izdajale tudi publikacije, razdeljeni so bili medvedovarni smetnjaki in kompostniki, sanirale so se ilegalne in neurejene deponije in izvajali so se programi za zagotavljanje rednih izobraževalno-podpornih aktivnosti, namenjenih informiranju lokalnih prebivalcev o ustreznem ravnanju za zmanjševanje vseh ključnih konfliktov. Ministrstvo za naravne vire in prostor si bo še naprej prizadevalo zagotoviti dobre strokovne podlage za odločitve v zvezi z upravljanjem velikih zveri in ozaveščati javnost o ključnih vidikih njihovega varstva.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je naročilo Študijo o učinkovitosti ukrepov varovanja rejnih živali pred napadi velikih zveri (v nadaljnjem besedilu: Študija), ki jo je izvedel Zavod za gozdove Slovenije. Namen te Študije je bila priprava izhodišč za nadaljevanje in izboljšanje ukrepov iz tega programskega obdobja v naslednjem in usmeritev glede izobraževanja ter ozaveščanja rejcev o pravilni uporabi zaščitnih ukrepov.

V Študiji je bila analizirana uporaba obstoječih ukrepov in oblikovani predlogi izboljšav. Določila je območja, kjer so oteženi pogoji izvajanja zaščitnih ukrepov zaradi naklona in drugih reliefnih omejitev. Študija nadalje ugotavlja, da conacija prisotnosti volkov skladno z Direktivo o habitatih ni mogoča ter da je področje varovanja s pastirskimi psi v Sloveniji neurejeno. Študija je dobro izhodišče za nadaljevanje pogovorov obeh ministrstev glede načina učinkovitega upravljanja z velikimi zvermi.

Zakon o ohranjanju narave določa, da se za škodo, ki jo na premoženju povzročijo živali zavarovanih vrst, izplačujejo odškodnine. Zakon o ohranjanju narave tudi določa pogoje, kdaj so lastniki upravičeni do odškodnine zaradi škode, ki jim jo povzročijo na premoženju živali

zavarovanih vrst, ter zavezuje lastnika, da ravna kot dober gospodar in predhodno poskrbi za ustrezne zaščitne ukrepe. 93. člen Zakona o ohranjanju narave nadalje določa, da je oškodovanec upravičen do povrnitve odškodnine v višini dejanske škode, ki jo povzročijo živali zavarovanih vrst. V skladu z Obligacijskim zakonikom gre pri odškodnini, določeni z Zakonom o ohranjanju narave, za navadno škodo.

Navedeno stališče je povzeto tudi v sodni praksi; tako je v primeru VSL sodba in sklep II Cp 636/95 odločeno, da izgubljeni dobiček predstavlja škodo, ki še ni nastala in se zato ne more šteti za navadno škodo.

K zaključkoma št. 6 in št. 7:

V letu 2023 se bosta v okviru Ministrstva za naravne vire in prostor ponovno začeli sestajati Interesna posvetovalna skupina za upravljanja velikih zveri in Strokovna posvetovalna skupina, kar je bilo naznanjeno v Državnem svetu na posvetu o velikih zvereh dne 21. 2. 2023. Vabili za imenovanje članov v obeh posvetovalnih skupinah sta že bili posredovani institucijam oziroma organizacijam, po izdaji sklepa o imenovanju pa bo sklican prvi sestanek.

Na posvetu o velikih zvereh v Državnem svetu so sodelovali tudi minister za naravne vire in prostor, Uroš Brežan, in ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Irena Šinko, ki sta se zavezala k sodelovanju z vsemi deležniki. Ministrstvo za naravne vire in prostor v zvezi z upravljanjem velikih zveri že sodeluje s ključnimi organizacijami s področja živinoreje (KGZS, ZZS, SKS in ZSPM), s katerimi se je zavezalo k dialogu in nadaljnjim srečanjem za iskanje rešitev, ki bodo zadovoljive za vse deležnike.

K zaključku št. 8:

Dvanajst ministrov Evropske unije, ki so pristojni za ohranjanje narave, med njimi tudi minister za naravne vire in prostor Uroš Brežan, je na Evropsko komisijo naslovilo pismo, v katerem izpostavljajo, da v času svetovnega zmanjševanja biotske raznovrstnosti zavračajo vse pobude k poslabšanju varstvenega statusa volka. Ministri v času globalne krize biotske raznovrstnosti jasno zavračajo tendenco resolucije, da se zmanjša pravni status zaščite volka. Resolucija Evropskega parlamenta o zaščiti živinoreje in velikih zvereh v Evropi, sprejeta novembra lani, namreč poziva k proučitvi ustreznosti trenutne stopnje varstva volka. Pismo so podpisali ministri, pristojni za varstvo narave, Bolgarije, Nemčije, Grčije, Španije, Irske, Cipra, Luksemburga, Avstrije, Portugalske, Romunije, Slovaške in Slovenije.

S podporo pismu se je Slovenija pridružila državam, ki menijo, da se v času krize biotske raznovrstnosti ne more sprejeti, da se s spremembami zakonodaje slabi varstveni status volka, ki je pri ohranjanju biotske raznovrstnosti zelo pomemben. Kriza biotske raznovrstnosti se kaže v zmanjševanju števila osebkov v populacijah, ki se pri številnih vrstah tipično konča z izumrtjem. S pridružitvijo državam, ki v pismu naslavljajo Evropsko komisijo, se v Sloveniji ne spreminja varstveni status volka in upravljanja s to vrsto.

Vlada RS meni, kar izhaja tudi iz pisma za Evropsko komisijo, da se z nadaljevanjem izvajanja določb Direktive o habitatih, skupaj z vsemi aktivnostmi, ki se v Sloveniji že izvajajo v okviru sprejetih strategij in akcijskih načrtov, pomembno prispeva k zagotavljanju ugodnega stanja volka.